

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

ШЕРЕШЕВСЬКІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції*

*Одеса,
3 грудня 2025 року*

Одеса
Фенікс
2025

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Організаційний комітет Всеукраїнської наукової конференції:

Харитонов Євген Олегович – д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф.;
Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Зубар Володимир Михайлович – к.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Кривенко Юлія Василівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Матійко Микола Володимирович – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції та їхні наукові керівники, які рекомендували ці матеріали до друку.

III 49 **Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни** : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 250 с. – Режим доступу: ...
ISBN 978-617-8763-00-8

Збірник містить результати наукових досліджень, присвячених питанням захисту прав приватної особи. У виданні представлено актуальні теоретичні та прикладні напрацювання, що висвітлюють питання окремих аспектів захисту прав приватної особи, удосконалення механізму правового регулювання, створення нових правових інститутів, доповнення чинних нормативно-правових актів, що своєю чергою додатково актуалізує оновлення цивільного законодавства на підґрунті загального концепту приватного права.

Збірник адресовано студентам, викладачам, науковцям і всім, хто цікавиться теорією, практикою, історією та перспективами розвитку правової науки.

УДК 347.1/7

Гнатюк Дмитро Володимирович АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УКЛАДАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	56
Голоденко Леся Олегівна ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	61
Гринько Світлана Дмитрівна, Гринько Андрій Русланович КРАЙНЯ НЕОБХІДНІСТЬ ЯК СПОСІБ САМОЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ У СТАРОДАВНЬОМУ РИМІ.....	65
Гриценюк Владислав Олександрович СУБ'ЄКТИ ПРАВА НА МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТВОРИ.....	69
Давидова Ірина Віталівна ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА	74
Деренюк Ангеліна Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	77
Діденко Лариса Василівна ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЇХНІХ СІМЕЙ НА СПАДЩИНУ В ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	79
Добровольська Володимира Володимирівна, Артьомов Дмитро Володимирович ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ АСПЕКТІВ УЧАСНИКІВ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	82
Ennan R. E. LEGAL PERSONALITY OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: IS ARTIFICIAL INTELLIGENCE A SUBJECT OF LAW? (ПРАВСУБ'ЄКТНІСТЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ – СУБ'ЄКТ ПРАВА?).....	86
Журавель Алла Василівна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ НЯНЬ В УКРАЇНІ.....	91
Заїка Юрій Олександрович ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ У СФЕРІ ЖИТЛОВО- КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ.....	95
Здирко Єлизавета Михайлівна МОЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ДОКТРИНИ FAIR USE ДЛЯ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА ЗГЕНЕРОВАНІ ЗА ДОПОМОГОЮ ШІ ТВОРИ	100

повноважень в інтересах суб'єктів підприємництва з метою укладення договорів у сфері господарського обороту, що об'єктивно відрізняє його від класичних моделей представництва.

Норми ст. 243 ЦК України, у взаємозв'язку з положеннями глави 68 ЦК України, дозволяють виокремити особливий правовий статус комерційного представника, який проявляється у можливості одночасного представництва кількох сторін правочину, спеціальних правилах надання та підтвердження повноважень, а також у модифікованих підставах і порядку припинення договірних відносин. Водночас обмеження повноважень комерційного представника виключно укладенням договорів видається дискусійним та таким, що не повною мірою відповідає реальним потребам підприємницького обороту.

Отже, комерційне представництво слід розглядати як гнучкий правовий інструмент забезпечення ефективності договірних зв'язків у сфері підприємництва, який потребує подальшого доктринального осмислення та, ймовірно, уточнення законодавчого регулювання з урахуванням практичних потреб сучасних ринкових відносин.

Деренюк Ангеліна Олександрівна
студентка 5 курсу магістратури
Національного університету «Одеська
юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Павлова В. Г.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну спричинило масові порушення прав приватних осіб, зокрема житлових прав мільйонів громадян. За даними Міністерства соціальної політики України, станом на 2024 рік понад 5 мільйонів українців мають статус внутрішньо переміщених осіб (ВПО), що актуалізує проблему забезпечення їхніх житлових прав у рамках цивільно-правового регулювання [1, с. 12].

Правове становище ВПО в Україні регулюється Законом України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” від 20 жовтня 2014 року, однак воєнний стан вніс суттєві корективи у практику реалізації житлових прав цієї категорії осіб. Виникають специфічні цивільно-правові проблеми, пов’язані з тимчасовим розміщенням, орендою житла, компенсацією за втрачене майно та захистом права власності на житло, яке перебуває на тимчасово окупованих територіях.

Особливої уваги заслуговує питання цивільно-правового захисту права власності на нерухоме майно ВПО. Відповідно до статті 319 Цивільного кодексу України, право власності є непорушним, однак воєнні дії фактично унеможливають реалізацію правомочностей володіння та користування для власників житла на окупованих територіях [2, с. 89]. Постає питання про механізми цивільно-правового захисту таких прав, включаючи можливість застосування віндикаційного позову після деокупації територій.

Важливим аспектом є також захист орендних прав ВПО. В умовах воєнного стану на ринку оренди житла спостерігаються численні зловживання, включаючи необґрунтоване підвищення орендної плати, відмову у укладенні договорів з ВПО, дискримінаційні умови [3, с. 45]. Цивільно-правові механізми захисту у таких випадках потребують додаткового дослідження та вдосконалення.

Окремої уваги потребує проблема компенсації за знищене або пошкоджене внаслідок воєнних дій житло. Чинне законодавство передбачає механізми відшкодування такої шкоди, однак їх практична реалізація стикається з численними труднощами, включаючи питання доказування розміру шкоди, визначення належного відповідача та джерел фінансування компенсацій [4, с. 156].

Міжнародний досвід захисту житлових прав вимушених переселенців також заслуговує на увагу. Зокрема, практика Європейського суду з прав людини щодо захисту права на житло в умовах збройних конфліктів може бути використана для вдосконалення національних механізмів захисту. Рішення ЄСПЛ у справах проти Російської Федерації та інших держав демонструють можливості застосування статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод для захисту майнових прав осіб, які постраждали від збройних конфліктів.

Перспективним напрямом вдосконалення цивільно-правового захисту житлових прав ВПО є створення спеціалізованого реєстру по-

шкодженого та знищеного житла, запровадження спрощених процедур підтвердження права власності, розробка ефективних механізмів компенсації та відновлення житла. Також доцільним є розширення можливостей альтернативного вирішення житлових спорів за участю ВПО, включаючи медіацію та інші позасудові способи захисту прав.

Таким чином, захист житлових прав внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану потребує комплексного підходу, який поєднує вдосконалення законодавства, розробку ефективних механізмів реалізації та захисту прав, а також врахування міжнародного досвіду. Цивільно-правові інструменти захисту мають бути адаптовані до реалій воєнного часу та забезпечувати реальну можливість відновлення порушених прав.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузнецова Н. С. Житлові права внутрішньо переміщених осіб: цивільно-правовий аспект. *Право України*. 2024. № 3. С. 11-25.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
3. Цивільне право України: підручник. У 2 ч. Ч. 1. Загальна за ред. Р. Б. Шишки. Київ: Видавництво «Ліра-К», 2022. 796 с.
4. Цивільне право. Особлива частина: навч. посіб. за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарєва. Харків: ХНУВС, 2023. 420 с.

*Діденко Лариса Василівна,
докторка юридичних наук, професорка,
завідувачка кафедри цивільно-правових
дисциплін та статистики Міжнародного
гуманітарного університету*

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЇХНІХ СІМЕЙ НА СПАДЩИНУ В ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України, що триває з 24 лютого 2022 року, спричинила безпрецедентну кількість загиблих та зниклих безвісти військовослужбовців. Станом на листопад 2025 року, за офіційними даними Міністерства